

Sygn. akt II Ns 375/16

POSTANOWIENIE

Dnia 26 marca 2018 roku

Sąd Rejonowy dla Łodzi – Widzewa w Łodzi, II Wydział Cywilny w następującym składzie:

Przewodnicząca: SSR A. M.

Protokolant: staż. W. Ł.

po rozpoznaniu w dniu 12 marca 2018 roku w Łodzi

na rozprawie

sprawy z wniosku T. K., S. K.

z udziałem E. P. (1), A. G. (1), E. D. (1), S. W. (1), P. W.

o stwierdzenie nabycia spadku po M. L. (1), M. K., J. K.

postanawia:

1. stwierdzić, że spadek po M. L. (2) z domu F., córce J. i K., zmarłej w dniu 5 grudnia 1981 roku w Ł., ostatnio stale zamieszkałej w Ł., na podstawie ustawy nabyły dzieci: M. K. (syn B. i M.), J. K. (syn B. i M.), K. W. (1) z domu K. (córka B. i M.), J. M. (1) z domu K. (córka B. i M.) oraz A. G. (2) z domu K. (córka B. i M.) po 1/5 (jednej piątej) części spadku każde z nich, z tym, że wchodzący w skład spadku udział w gospodarstwie rolnym nabyli: M. K. (syn B. i M.), J. K. (syn B. i M.), K. W. (1) z domu K. (córka B. i M.), J. M. (1) z domu K. (córka B. i M.) oraz A. G. (2) z domu K. (córka B. i M.) po 1/5 (jednej piątej) części każde z nich.

2. stwierdzić, że spadek po M. K., synu B. i M., zmarłym w dniu 16 października 1982 roku w Ł., ostatnio stale zamieszkałym

w Ł., na podstawie ustawy nabyło rodzeństwo: J. K. (syn B. i M.), K. W. (1) z domu K. (córka B. i M.), J. M. (1) z domu K. (córka B. i M.) oraz A. G. (2) z domu K. (córka B. i M.) po 1/4 (jednej czwartej) części spadku każde z nich, z tym, że wchodzący w skład spadku udział w gospodarstwie rolnym nabyli: J. K. (syn B.

i M.), K. W. (1) z domu K. (córka B. i M.), J. M. (1) z domu K. (córka B. i M.) oraz A. G. (2) z domu K. (córka B. i M.) po 1/4 (jednej czwartej) części każde z nich.

3. stwierdzić, że spadek po J. K., synu B. i M., zmarłym w dniu 2 lutego 2007 roku w Ł., ostatnio stale zamieszkałym w Ł.,

na podstawie ustawy nabyła żona S. K. z domu D. (córka A.

i B.) oraz dzieci: E. P. (2) z domu K. (córka J.

i S.) i T. K. (syn J. i S.) po 1/3 (jednej trzeciej) części spadku każdy z nich;

4. ustalić, że każdy z uczestników ponosi koszty postępowania związane ze swoim udziałem w sprawie.

Sygn. akt II Ns 375/16

UZASADNIENIE

We wniosku z dnia 16 lutego 2016 roku S. K. i T. K. wnieśli o stwierdzenie nabycia spadku:

- po zmarłej w dniu 5 grudnia 1981 roku M. L. (1), poprzez ustalenie, że spadek po M. L. (1) na podstawie ustawy nabyły jej dzieci: M. K., J. K., K. W. (2), J. M. (2) i A. G. (1) po 1/5 części każde z nich, zaś wchodzący w skład spadku udział w gospodarstwie rolnym na podstawie ustawy nabyły dzieci: M. K., J. K. i K. W. (2) po 1/3 części spadku każde z nich;

- po zmarłym w dniu 16 października 1982 roku M. K., poprzez ustalenie, że spadek po M. K. na podstawie ustawy nabyło jego rodzeństwo: J. K., K. W. (2), J. M. (2) i A. G. (1) po 1/4 części każde z nich, zaś wchodzący w skład spadku udział w gospodarstwie rolnym na podstawie ustawy nabyło rodzeństwo: J. K. i K. W. (2) po 1/2 części spadku każde z nich;

- po zmarłym w dniu 2 lutego 2007 roku J. K., poprzez ustalenie, że spadek po J. K. na podstawie ustawy nabyli żona S. K. oraz dzieci T. K. i E. P. (1).

Na uzasadnienie swego stanowiska wnioskodawcy wskazali, iż w skład spadku po zmarłej M. L. (1) oraz M. K. wchodzi udział w gospodarstwie rolnym położonym w Ł. przy ulicy (...), zaś kwalifikacje do dziedziczenia gospodarstwa rolnego posiadali jedynie M. K., który na datę otwarcia spadku po M. L. (1) był osobą chorą i niezdolną do samodzielnej egzystencji, J. K. oraz K. W. (2), którzy na datę otwarcia spadku po M. L. (1) i M. K. stale pracowali we własnych indywidualnych gospodarstwach rolnych (wniosek k. 3-4).

Uczestnicy postępowania w osobie: E. P. (1), S. W. (1), P. W. przyłączyli się do wniosku w całości (protokół rozprawy z dnia 20 czerwca 2016 roku k. 33-37).

Uczestniczka E. D. (1) przyłączyła się do wniosku co do zasady, kwestionując, iż nieruchomości wchodząca w skład spadku jest gospodarstwem rolnym, zaś w przypadku odmiennych ustaleń wniosła o stwierdzenie, iż udział w gospodarstwie rolnym wchodzącym w skład spadku nabyła również jej matka J. M. (2) (pismo z dnia 19 kwietnia 2016 roku k. 18).

Uczestnika A. G. (1) przyłączyła się do wniosku co do zasady, kwestionując, iż nieruchomości wchodząca w skład spadku jest gospodarstwem rolnym, zaś w przypadku odmiennych ustaleń wniosła o stwierdzenie, iż udział w gospodarstwie rolnym wchodzącym w skład spadku nabyła również ona, wskazując, iż posiada kwalifikacje do dziedziczenia gospodarstwa rolnego (pismo z dnia 18 czerwca 2016 roku w aktach sprawy).

Na terminie rozprawy w dniu 12 marca 2018 roku strony podtrzymały swoje stanowisko w sprawie (elektroniczny protokół rozprawy z dnia 12 marca 2018 roku).

Sąd Rejonowy dla Łodzi – Widzewa w Łodzi ustalił następujący stan faktyczny:

M. L. (1), była córką J. i K., zmarła w dniu 5 grudnia 1981 roku w Ł., gdzie ostatnio stale zamieszkiwała. W dacie zgonu była wdową, posiadała pięcioro dzieci: M. K., J. K., K. W. (1) z domu K., J. M. (1) z domu K., A. G. (2) z domu K.. Spadkodawczyni nie posiadała żadnych innych dzieci, ani pozamażeńskich ani przysposobionych ani takich które zmarłyby przed nią. Nikt nie składał oświadczeń w przedmiocie odrzucenia czy też przyjęcia spadku, nikt umową notarialną nie zrzekł się dziedziczenia po zmarłej. Nie toczyło się również postępowanie o uznanie kogokolwiek za niegodnego dziedziczenia po M. L. (1). Spadkodawczyni nie sporządziła testamentu (zapewnienie spadkowe k. 34).

M. K., był synem B. i M., zmarł w dniu 16 października 1982 roku w Ł., gdzie ostatnio stale zamieszkiwał. W dacie zgonu był kawalerem bezdzietnym. Posiadał rodzeństwo: J. K., K. W. (1) z domu K., J. M. (1) z domu K., A. G. (2) z domu K.. Nikt nie składał oświadczeń w przedmiocie odrzucenia czy też przyjęcia spadku, nikt umową notarialną nie zrzekł się dziedziczenia po zmarłym. Nie toczyło się również postępowanie o uznanie kogokolwiek za niegodnego dziedziczenia po M. K.. Spadkodawca nie sporządził testamentu (zapewnienie spadkowe k. 35).

J. K. był synem B. i M., zmarł w dniu 2 lutego 2007 roku w Ł., gdzie ostatnio stale zamieszkiwał. W dacie zgonu był żonaty z S. K.

z domu D.. Posiadał zstępnych: E. P. (2) z domu K. oraz T. K.. Spadkodawca nie posiadał żadnych innych dzieci, ani pozamałżeńskich ani przysposobionych ani takich które zmarłyby przed nim. Nikt nie składał oświadczeń w przedmiocie odrzucenia czy też przyjęcia spadku, nikt umową notarialną nie zrzekł się dziedziczenia po zmarłym. Nie toczyło się również postępowanie o uznanie kogokolwiek za niegodnego dziedziczenia po J. K.. Spadkodawca nie sporządził testamentu (zapewnienie spadkowe k. 35).

J. M. (2), córka B. i M., zmarła w dniu 1 czerwca 2009 roku w Ł., pozostawiając po sobie jedno dziecko E. D. (2) z domu M. (okoliczność bezsporna).

K. W. (2), córka B. i M., zmarła w dniu 7 kwietnia 1996 roku. Pozostawiła po sobie męża S. W. (2), który zmarł w dniu 26 maja 1997 roku oraz zstępnych: S. W. (1) i P. W. (okoliczność bezsporna).

A. G. (1) urodziła się w dniu (...) w Ł. (odpis skrócony aktu urodzenia k. 188).

Aktem własności ziemi wydanym przez Naczelnika Dzielnicy Ł. z dnia 11 listopada 1975 roku, stwierdzono, że M. L. (1) i M. K. są współwłaścicielami po 1/2 części, nieruchomości o powierzchni 0,9818 ha, położonej w Ł. przy ulicy (...), składającej się z działek oznaczonych numerami (...) w obrębie G – 50 (kopia aktu własności ziemi k. 10 – 10v).

Na terenie wyżej wskazanej nieruchomości był posadowiony dom dwurodzinny. Początkowo był zajmowany w całości przez M. L. (1), która zamieszkiwała tam

z mężem oraz dziećmi. W późniejszym okresie w jednej połowie domu mieszkała M. L. (1) wraz z mężem oraz synem M. K., zaś druga połowę domu zajął J. K., który zamieszkiwał tam z żoną S. K. oraz dziećmi T. K. i E. P. (1). Aktualnie na terenie nieruchomości położonej w Ł. przy ulicy (...) zamieszkuje wnioskodawczyni S. K. wraz z synem T. K. oraz jego rodzina (zeznania wnioskodawcy T. K. – elektroniczny protokół rozprawy z dnia 12 marca 2018 roku czas elektroniczny 00:07:31 – 00:22:03 k. 182 – 183, zeznania wnioskodawczyni S. K. – elektroniczny protokół rozprawy z dnia 12 marca 2018 roku czas elektroniczny 00:23:00 – 00:32:27 k. 183 – 184).

M. L. (1) prowadziła na terenie nieruchomości o powierzchni 0,9818 ha, położonej w Ł. przy ulicy (...) gospodarstwo rolne, gdzie uprawiane były warzywa, głównie pomidory oraz kwiaty w szklarni. Spadkodawczyni posiadała inwentarz żywy w postaci kur, królików oraz krowy. W gospodarstwie nie było maszyn rolniczych, były one wynajmowane w sytuacji gdy zaszła taka potrzeba. M. L. (1) utrzymywał się ze sprzedaży plonów z posiadanego gospodarstwa rolnego. Było to jedyne źródło jej utrzymania (zeznania wnioskodawcy T. K. – elektroniczny protokół rozprawy z dnia 12 marca 2018 roku czas elektroniczny 00:07:31 – 00:22:03 k. 182 – 183, zeznania wnioskodawczyni S. K. – elektroniczny protokół rozprawy z dnia 12 marca 2018 roku czas elektroniczny 00:23:00 – 00:32:27 k. 183 – 184, zeznania uczestników: E. P. (1) elektroniczny protokół rozprawy z dnia 12 marca 2018 roku czas elektroniczny 00:34:14 – 00:37:53 k. 184, P. W. elektroniczny protokół rozprawy z dnia 12 marca 2018 roku czas elektroniczny 00:39:04 – 00:43:38 k. 184, S. W. (1) elektroniczny protokół rozprawy z dnia 12 marca 2018 roku czas elektroniczny 00:44:35 – 00:47:28 k. 185, E. D. (1) elektroniczny protokół rozprawy z dnia 12 marca 2018 roku czas elektroniczny 00:48:12 – 01:04:24 k. 185 – 186).

M. K. urodził się w dniu (...). Od urodzenia był chorował na epilepsję oraz niedowład połowy ciała. M. K. nigdy nie pracował, wymagał całodobowej opieki ze strony osób trzecich (okoliczność bezsporna, a nadto zeznania wnioskodawcy T. K. – elektroniczny protokół rozprawy z dnia 12 marca 2018 roku czas elektroniczny 00:07:31 – 00:22:03 k. 182 – 183, zeznania wnioskodawczyni S. K. – elektroniczny protokół rozprawy z dnia 12 marca 2018 roku czas elektroniczny 00:23:00 – 00:32:27 k. 183 – 184, zeznania uczestników: E. P. (1) elektroniczny protokół rozprawy z dnia 12 marca 2018 roku czas elektroniczny 00:34:14 – 00:37:53 k. 184, P. W. elektroniczny protokół rozprawy z dnia 12 marca 2018 roku czas elektroniczny 00:39:04 – 00:43:38 k. 184, S. W. (1) elektroniczny protokół rozprawy z dnia 12 marca 2018 roku czas elektroniczny 00:44:35 – 00:47:28 k. 185, E. D. (1) elektroniczny protokół rozprawy z dnia 12 marca 2018 roku czas elektroniczny 00:48:12 – 01:04:24 k. 185 – 186).

K. W. (2) po zawarciu związku małżeńskiego wyprowadził się z domu rodzinnego i zamieszkała wraz z mężem we wsi N., gdzie od 1952 roku prowadziła gospodarstwo rolne, Następnie w 1976 roku nabyła gospodarstwo rolne we wsi B., gdzie zamieszkiwała do końca życia. K. W. (2) w prowadzonym gospodarstwie hodowała inwentarz żywy w postaci krów, świń, koni i owiec. Nadto zajmowała się uprawami rolnymi to jest zbożem i warzywami. K. W. (2) utrzymywała się ze sprzedaży plonów z posiadanego gospodarstwa rolnego. K. W. (2) w 1985 roku przekazała własność przedmiotowego gospodarstwa rolnego synowi P. W., jednakże do końca swego życia (7 kwietnia 1996) zamieszkiwała na jego terenie gdzie przez cały czas pracowała (zeznania uczestników: E. P. (1) elektroniczny protokół rozprawy z dnia 12 marca 2018 roku czas elektroniczny 00:34:14 – 00:37:53 k. 184, P. W. elektroniczny protokół rozprawy z dnia 12 marca 2018 roku czas elektroniczny 00:39:04 – 00:43:38 k. 184, S. W. (1) elektroniczny protokół rozprawy z dnia 12 marca 2018 roku czas elektroniczny 00:44:35 – 00:47:28 k. 185).

A. G. (2) z domu K. wyprowadziła się z domu rodzinnego w 1945 roku kiedy to zawarła związek małżeński. Wówczas zamieszkała wraz z mężem w T. P., gdzie prowadzili gospodarstwo rolne ukierunkowane na hodowle róż i morwy, ze sprzedaży których się utrzymywali. W październiku 1978 roku małżonkowie sprzedali powyższe gospodarstwo rolne i zamieszkali w miejscowości J. w P. gdzie posiadali dom jednorodzinny wraz z ogrodem, w którym były posadzone drzewa owocowe i gdzie kontynuowali uprawę morwy, róż. Mąż uczestniczki A. G. (1) prowadził w tym czasie działalność gospodarczą – wulkanizatorstwo (zeznania uczestniczki A. G. (1) k. 46 – 47 załączonych akt o sygnaturze IX Cps 50/17, zeznania świadka P. L. – elektroniczny protokół rozprawy z dnia 6 lutego 2017 roku czas elektroniczny 00:21:40-00:35:00 k. 87 – 88, wydruki treści ksiąg wieczystych k. 164 – 173).

A. G. (1) decyzją z dnia 22 kwietnia 1982 roku została zaliczona do drugiej grupy inwalidów z ogólnego stanu zdrowia, uznając, iż inwalidztwo to powstało po dniu 1 lutego 1970 roku i jest inwalidztwem trwałym (kopia decyzji k. 64, pismo ZUS z dnia 17 lutego 2017 roku k. 117 oraz k. 42 załączonych akt o sygnaturze IX Cps 50/17).

J. M. (1) z domu K. wyprowadziła się z domu rodzinnego w 1952 roku. Zamieszkała wówczas w Ł.. Od dnia 16 sierpnia 1946 roku J. M. (2) pracowała w Wojewódzkim Urzędzie Ziemijskim na stanowisku sekretarza administracyjnego (kopia umowy o prace k. 107 – 109). Z kolei od dnia 1 stycznia 1949 roku świadczyła prace w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku sekretarza administracyjnego w Wydziale (...) (kopia umowy o prace k. 110 – 112). J. M. (2) nie posiadała wykształcenia rolniczego (okoliczność bezsporna).

J. M. (2) w każdy wolny od pracy zawodowej weekend jeździła do swojej matki, a po jej śmierci do swojego brata M. K.. Podczas swoich wizyt J. M. (3) pomagała pracując przede w wszystkich przy wykonywaniu prac domowych (pranie, sprzątanie, gotowanie) opiekowała się również bratem, a w sytuacji gdy była takowa potrzeba pomagała również przy pracy w szklarni (zeznania świadka M. S. – elektroniczny protokół rozprawy z dnia 6 lutego 2017 roku czas elektroniczny 00:37:52 – 00:50:29 k. 88 - 89, zeznania wnioskodawcy T. K. – elektroniczny protokół rozprawy z dnia 12 marca 2018 roku czas elektroniczny 00:07:31 – 00:22:03 k. 182 – 183, zeznania wnioskodawczyni S. K. – elektroniczny protokół rozprawy z dnia 12 marca 2018 roku czas elektroniczny 00:23:00 – 00:32:27 k. 183 – 184, zeznania uczestników: E. P. (1) elektroniczny protokół rozprawy z dnia 12 marca 2018 roku czas elektroniczny 00:34:14 – 00:37:53 k. 184, P. W. elektroniczny protokół rozprawy z dnia 12 marca 2018 roku czas elektroniczny 00:39:04 – 00:43:38 k. 184, S. W. (1) elektroniczny protokół rozprawy z dnia 12 marca 2018 roku czas elektroniczny 00:44:35 – 00:47:28 k. 185, E. D. (1) elektroniczny protokół rozprawy z dnia 12 marca 2018 roku czas elektroniczny 00:48:12 – 01:04:24 k. 185 – 186).

J. M. (2) świadczyła swoją pracę i pomoc w gospodarstwie rolnym (...) za każdym razem jak pojawiała się taka potrzeba (zeznania uczestniczki E. D. (1) – elektroniczny protokół rozprawy z dnia 12 marca 2018 roku czas elektroniczny 00:48:12 – 01:04:25).

J. K. zawarł związek małżeński z S. K. w 1953 roku. Po ślubie zamieszkał wraz z żoną w drugiej części domu mieszkalnego usytuowanego na nieruchomości położonej w Ł. przy ulicy (...) (okoliczność bezsporna, a nadto zeznania wnioskodawczyni S. K. – elektroniczny protokół rozprawy z dnia 12 marca 2018 roku czas elektroniczny 00:23:00 – 00:32:27 k. 183 – 184).

Aktem własności ziemi wydanym przez Naczelnika Dzielnic Ł. z dnia 10 listopada 1975 roku, stwierdzono, że J. K. i jego żona S. K.

są z mocy prawa właścicielami nieruchomości o powierzchni 1,2254 ha, położonej w Ł. przy ulicy (...), składającej się z działek oznaczonych numerami (...)

w obrębie G – 50 (kopia aktu własności ziemi k. 100).

J. K. na terenie posiadanego gospodarstwa rolnego zajmował się uprawą warzyw i kwiatów. Na terenie gospodarstwa znajdowały się cztery szklarnie, w których były hodowane kwiaty. J. K. utrzymywał się ze sprzedaży plonów z gospodarstwa rolnego, na którym to pracował do końca swojego życia. J. K. oprócz pracy

w swoim gospodarstwie rolnym pomagał również swojej matce M. L. (1) w pracach rolnych na posiadanym przez nią gospodarstwie rolnym. Po śmierci M. L. (1)

w całości przejął prowadzenie gospodarstwa rolnego na którym zamieszkiwał jego brat M. K. (zeznania wnioskodawcy T. K. – elektroniczny protokół rozprawy z dnia 12 marca 2018 roku czas elektroniczny 00:07:31 – 00:22:03 k. 182 – 183, zeznania wnioskodawczyni S. K. – elektroniczny protokół rozprawy z dnia 12 marca 2018 roku czas elektroniczny 00:23:00 – 00:32:27 k. 183 – 184, zeznania uczestników: E. P. (1) elektroniczny protokół rozprawy z dnia 12 marca 2018 roku czas elektroniczny 00:34:14 – 00:37:53 k. 184, P. W. elektroniczny protokół rozprawy z dnia 12 marca 2018 roku czas elektroniczny 00:39:04 – 00:43:38 k. 184, S. W. (1) elektroniczny protokół rozprawy z dnia 12 marca 2018 roku czas elektroniczny 00:44:35 – 00:47:28 k. 185).

Powyższe ustalenia Sąd poczynił na podstawie zgromadzonego w aktach sprawy materiału dowodowego, którego wiarygodność nie budziła wątpliwości Sądu oraz nie była kwestionowana w toku postępowania przez żadną ze stron. Sąd czyniąc ustalenia faktyczne na podstawie złożonych do akt kserokopii dokumentów, miał na uwadze treść art. 308 kpc. Wskazać przy tym należy, że istotnie niepoświadczona kserokopia nie jest dokumentem. Jednakże zgodnie z przyjętym w judykaturze poglądem kserokopia może być w określonych warunkach uznana za dokument stanowiący dowód istnienia oryginału i w związku z tym podlegać ocenie - jako dokument prywatny, mający stanowić źródło wiadomości o istnieniu oryginalnego dokumentu oraz jako dokument prywatny mający stanowić źródło wiadomości o faktach (uchwała Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z 29 marca 1994 r., sygn. akt III CZP 37/94, Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Cywilna, Pracy i (...) rok 1994, Nr 11, poz. 206, wyrok Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z 14 lutego 2007 r. sygn. akt II CSK 401/06, postanowienie Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 5 listopada 2012 roku, sygnatura akt I ACa 1121/12).

Sąd Rejonowy dla Łodzi – Widzewa w Łodzi zważył, co następuje:

Zgodnie z zasadą wyrażoną w dyspozycji art. 11. ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 roku przepisy wprowadzające kodeks cywilny (Dz.U. Nr 16, poz. 94) do spraw spadkowych stosuje się prawo obowiązujące w chwili śmierci spadkodawcy, o ile przepisy nie stanowią inaczej.

Mając na uwadze, że M. L. (1), M. K., J. K. zmarli w różnym czasie, należało każdorazowo ustalić regulację prawną mającą zastosowanie do dziedziczenia po każdym ze spadkodawców.

W niniejszej sprawie w zakresie dziedziczenia po zmarłych M. L. (3), M. K., J. K.. znalazły zastosowanie przepisy kodeksu cywilnego dotyczące dziedziczenia ustawowego. Zgodnie z art. 924 k.c. spadek otwiera się z chwilą śmierci spadkodawcy. W myśl art. 926§1 i §2 kc powołanie do spadku wynika z ustawy albo z testamentu, przy czym dziedziczenie ustawowe ma miejsce wówczas, gdy spadkodawca nie powołał spadkobiercy albo gdy żadna z osób, które powołał, nie chce lub nie może być spadkobiercą. W myśl art. 931§1 kc w pierwszej kolejności powołane są z ustawy do spadku dzieci spadkodawcy oraz jego małżonek, którzy dziedziczą spadek w częściach równych, przy czym część przypadająca małżonkowi nie może być mniejsza niż jedna czwarta całości spadku.

Zgodnie z art. 932§3 kc w braku zstępnych i małżonka spadkodawcy cały spadek przypada jego rodzicom w częściach równych. Z kolei art. 932§4 kc stanowi, że jeżeli jedno z rodziców spadkodawcy nie dożyło otwarcia spadku, udział spadkowy, który by mu przypadł, przypada rodzeństwu spadkodawcy w częściach równych.

Zasada, że do dziedziczenia stosuje się przepisy obowiązujące w chwili otwarcia spadku, ma także pełne zastosowanie do dziedziczenia gospodarstw rolnych. Stąd też jeżeli w dacie otwarcia spadku istniały ograniczenia związane z nabywaniem gospodarstw rolnych przez spadkobranie, sąd, wydając postanowienie o nabyciu spadku, jest obowiązany je uwzględnić.

Zgodnie z §1 obowiązującego w dacie otwarcia spadku po M. L. (1) i M. K. rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28 listopada 1964 roku (Dz. U. z 1970 roku, Nr 24, poz. 199) w sprawie przenoszenia własności nieruchomości rolnych, znoszenia współwłasności takich nieruchomości oraz dziedziczenia gospodarstw rolnych, za nieruchomość rolną uważa się nieruchomość jeżeli jest lub może być użytkowana na cele produkcji rolnej, nie wyłączając produkcji ogrodniczej, sadowniczej i rybnej.

2. Nieruchomość rolna traci dotychczasowy charakter z dniem ogłoszenia w dzienniku urzędowym wojewódzkiej rady narodowej zarządzenia właściwego terenowego organu administracji państwowej, w której wyniku nastąpi ustalenie granic terenów budownictwa mieszkaniowego i zagrodowego, przejmowanych na własność Państwa na podstawie przepisów o terenach budowlanych na obszarach wsi oraz przepisów o terenach budowlanych na obszarze miast i osiedli, jeżeli nieruchomość znajduje się na tych terenach, lub jeżeli decyzją terenowego organu administracji państwowej stopnia podstawowego, wydaną w trybie przepisów o planach realizacyjnych, została przeznaczona na cele nie związane bezpośrednio z produkcją rolną.

3. Nie uważa się za nieruchomość rolną nieruchomości należących do tej samej osoby lub osób, jeżeli ich łączny obszar nie przekracza 0,5 ha.

4. Nie uważa się również za nieruchomość rolną nieruchomości lub jej części wpisanej do rejestru zabytków.

Natomiast §2 ust. 1, przywołanego rozporządzenia stanowił, że za gospodarstwo rolne uważa się wszystkie należące do tej samej osoby (osób) nieruchomości rolne, jeżeli stanowią lub mogą stanowić zorganizowaną całość gospodarczą wraz z budynkami, urządzeniami, inwentarzem żywym i martwym, zapasami oraz prawami i obowiązkami związanymi z prowadzeniem gospodarstwa rolnego.

Mając na uwadze, wyżej przywołane przepisy prawa oraz zgromadzony w sprawie materiał dowodowy uznać należy, iż nieruchomość położona w Ł. przy ulicy (...), będąca własnością M. L. (1) i M. K. posiadała status nieruchomości rolnej. Przede wszystkim wskazać należy, iż jej powierzchnia przekraczała 0,5 ha, bowiem wynosiła 0,9816 ha, nadto na tejże nieruchomości była prowadzona zorganizowana produkcja rolna. Spadkodawczyni M. L. (1) wraz z synem M. K. utrzymywali się ze sprzedaży plonów rolniczych co stanowiło ich jedyne źródło dochodu. W gospodarstwie uprawiano warzywa, głównie pomidorów oraz hodowano

w szklarni kwiaty. Powyższe okoliczności, w ocenie Sądu świadczą o tym, iż nieruchomość wchodząca w skład spadku po zmarłej M. L. (1) i po zmarłym M. K. stanowiła zorganizowaną całość gospodarczą i była gospodarstwem rolnym. Nadto

w przedmiotowej sprawie nie wykazano, iż powyższa nieruchomość straciła swój charakter rolny poprzez wydanie określonych zarządzeń terenowych organów administracji państwowej.

Wobec powyższego ustalenia koniecznym jest przytoczenie przepisów szczególnych dotyczących dziedziczenia gospodarstw rolnych sygnalizując jednocześnie, że unormowania te zostały uchylone z dniem 14 lutego 2001 roku, kiedy to wszedł w życie wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 31 stycznia 2001 roku (sygn. P 44/99, OTK 2001, Nr 1, poz. 5), zgodnie z którym idea różnicująca krąg spadkobierców gospodarstwa rolnego od kręgu spadkobierców ogólnych jest nie do pogodzenia z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej, a realizując ją ustawodawca naruszył zasadę równej ochrony prawnej wszystkich spadkobierców. Przede wszystkim nierówno potraktowani zostali spadkobiercy ustawowi (i to zarówno ci dziedziczący gospodarstwo rolne, jak i ci niedziedziczący go) w stosunku do spadkobierców testamentowych. Przyjęta regulacja pozbawiała równej ochrony spadkobierców dziedziczących spadek z ustawy na zasadach ogólnych. Spadkobierca, który nie dziedziczył

gospodarstwa rolnego, mógł być bowiem pozbawiony jakiegokolwiek korzyści majątkowej ze spadku. Ponadto Trybunał Konstytucyjny zauważył, że wyznaczony

w art. 1059 kc krąg osób dochodzących do dziedziczenia gospodarstwa rolnego, mający ograniczony charakter w stosunku do kręgu spadkobierców na zasadach ogólnych, nie był oparty na przesłankach w sposób racjonalny prowadzących do celu, który miałyby uzasadnienie konstytucyjne, tzn. zapewnienia gospodarstwu rolnemu określonej wielkości, która pozwalałaby na właściwe i ekonomiczne rodzinne gospodarowanie nim. Artykuł ten nie gwarantował bowiem ani niepodzielności gospodarstwa rolnego, ani objęcia go przez jedną osobę najbardziej do tego zawodowo i fachowo predysponowaną. W orzecznictwie zwrócono również uwagę, iż ewolucja przepisów normujących ustawowe dziedziczenie gospodarstw rolnych wskazuje na zamiar liberalizowania ustawowych wymagań (przesłanek) dziedziczenia gospodarstw rolnych. W odniesieniu do spadków otwartych po dniu 14 lutego 2001 roku, a więc po dacie ogłoszenia orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego z dnia 31 stycznia 2001 roku ustawowe dziedziczenie gospodarstw rolnych podlega ogólnym zasadom dziedziczenia ustawowego. Także zatem z tych względów nie może mieć miejsca restrykcyjna wykładnia przepisu art. 1059 kc (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 października 2003 roku, sygnatura akt IV CK 60/02).

Na datę otwarcia spadku po zmarłej w dniu 5 grudnia 1981 roku M. L. (1) przepis art. 1059 kc miał następujące brzmienie:

§ 1. Dzieci spadkodawcy dziedziczą z ustawy gospodarstwo rolne, jeżeli:

- 1) bezpośrednio przed otwarciem spadku pracowały w tym gospodarstwie albo
- 2) w chwili otwarcia spadku są członkami rolniczej spółdzielni produkcyjnej lub pracują w gospodarstwie rolnym takiej spółdzielni, albo
- 3) w chwili otwarcia spadku bądź prowadzą inne indywidualne gospodarstwo rolne, bądź też pracują w gospodarstwie rolnym swoich rodziców, małżonka lub jego rodziców, albo
- 4) w chwili otwarcia spadku bądź są małoletnie, bądź też pobierają naukę zawodu lub uczęszczają do szkół, albo
- 5) w chwili otwarcia spadku są trwale niezdolne do pracy.

Z kolei w dacie otwarcia spadku po zmarłym w dniu 16 października 1982 roku M. K. przepis art. 1059 kc, począwszy od dnia 6 kwietnia 1982 roku miał następujące brzmienie: Spadkobiercy dziedziczą z ustawy gospodarstwo rolne, jeżeli w chwili otwarcia spadku:

- 1) odpowiadają warunkom wymaganym dla nabycia własności nieruchomości rolnej w drodze przeniesienia własności albo
- 2) są małoletni bądź też pobierają naukę zawodu lub uczęszczają do szkół, albo
- 3) są trwale niezdolni do pracy.

Za osoby odpowiadające warunkom wymaganym dla nabycia własności nieruchomości rolnej w drodze przeniesienia własności uważa się osoby, które stale pracują w jakimkolwiek gospodarstwie rolnym bezpośrednio przy produkcji rolnej, albo mają kwalifikacje do prowadzenia gospodarstwa rolnego, tj. ukończyły szkołę rolniczą, kurs przysposobienia rolniczego lub uzyskały tytuł kwalifikacyjny w zawodach rolniczych (art. 160 kc)

W pierwszej kolejności Sąd ustalił krąg spadkobierców po zmarłej w dniu 5 grudnia 198 roku M. L. (1) oraz po zmarłym w dniu 16 października 1982 roku marianie K..

Mając na uwadze dyspozycję art. 931 §1 kc Sąd ustalił, iż spadek po zmarłej, na podstawie ustawy nabyły jej dzieci: to jest M. K., J. K., K. W. (1) z domu K., J. M. (1) z domu K., A. G. (2) z domu K.. Sąd ustalił również, iż wszyscy zstępni zmarłej M. L. (1) dziedziczą wchodzący w skład spadku udział w gospodarstwie rolnym położonym w Ł. przy ulicy (...).

Ustalając kwalifikacje zstępnych M. L. (1) oraz rodzeństwa M. K. do dziedziczenia gospodarstwa rolnego Sąd miał na uwadze tak przepis art. 1059 kc jak i wydane na jego tle orzecznictwo Sądu Najwyższego. W przedmiotowej sprawie poza sporem było, iż M. K., J. K. oraz K. W. (2) posiadali kwalifikacje do dziedziczenia gospodarstwa rolnego, wchodzącego w skład spadku otwartego w dniu 5 grudnia 1981 roku.

M. K. urodził się jako osoba niezdolna do pracy i taką pozostał do dnia śmierci to jest do dnia 16 października 1982 roku. M. K. chorował na epilepsję, nadto od urodzenia cierpiał na niedowład połowiczny ciała. Wobec powyższych ustaleń Sąd uznał, iż był on osobą całkowicie, trwale niezdolną do pracy, wymagającą całodobowej opieki ze strony osób trzecich. Tym samym na dzień śmierci swojej matki legitymował się kwalifikacjami do dziedziczenia, wchodzącego w skład spadku, udziału w gospodarstwie rolnym na podstawie art. 1059 §1 pkt 5 kc. 2. Zasygnalizować przy tym należy, iż Sąd powyższe ustalenia poczynił mimo braku decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych stwierdzającej niezdolność do pracy M. K., Jednakże możliwość samodzielnych ustaleń Sądu w tym zakresie znajduje oparcie w treści §14 ust. 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28 listopada 1964 roku (Dz. U. z 1970 roku, Nr 24, poz. 199) w sprawie przenoszenia własności nieruchomości rolnych, znoszenia współwłasności takich nieruchomości oraz dziedziczenia gospodarstw rolnych, zgodnie

z którym - jeżeli współwłaściciel nieruchomości rolnej nie został poddany badaniu przez komisję lekarską do spraw inwalidztwa i zatrudnienia fakt trwałej niezdolności do pracy może również ustalić sąd na podstawie całokształtu okoliczności sprawy.

Z kolei K. W. (1) z domu K. jak i J. K. na dzień śmierci swojej matki oraz swojego brata prowadzili własne indywidualne gospodarstwa rolne. K. W. (2) na dzień 5 grudnia 1981 roku oraz na dzień 16 października 1982 roku prowadziła wraz z mężem S. W. (2) gospodarstwo rolne we wsi B., gdzie hodowała inwentarz żywy w postaci krów, świń, koni i owiec oraz uprawiała zboże i warzywa. K. W. (2) utrzymywała się ze sprzedaży plonów z posiadanego gospodarstwa rolnego.

J. K. prowadził wraz z żoną S. K. indywidualne gospodarstwo rolne o powierzchni 1,2254 ha, położonej w Ł. przy ulicy (...), gdzie uprawiał warzywa oraz hodował kwiaty w szklarniach. Nadto po śmierci matki M. L. (1) J. K. pracował również w gospodarstwie, które było własnością zmarłej, co nie było kwestionowane w toku postępowania przez żadną ze stron.

Odnosząc się z kolei do uczestniczki A. G. (2) z domu K., w ocenie Sądu również jest ona legitymowana do dziedziczenia gospodarstwa rolnego wchodzącego

w skład spadku po M. L. (1) i M. K.. A. G. (1) na dzień otwarcia spadku tak po zmarłej matce jak i po zmarłym bracie nie pracowała już

w gospodarstwie rolnym bowiem była osobą zaliczoną do drugiej grupy inwalidów, z uwagi na trwałe inwalidztwo istniejące od dnia 2 lutego 1970 roku. Stosownie do treści §14 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28 listopada 1964 roku (Dz. U. z 1970 roku, Nr 24, poz. 199) w sprawie przenoszenia własności nieruchomości rolnych, znoszenia współwłasności takich nieruchomości oraz dziedziczenia gospodarstw rolnych, współwłaściciele nieruchomości rolnej uważa się za trwale niezdolnych do pracy, jeżeli: osiągnęli wiek - kobiety 60 lat, a mężczyźni 65 lat, i nie wykonują stałej pracy, która stanowiłaby dla nich główne źródło utrzymania, lub zostali zaliczeni do I lub II grupy inwalidów w trybie i na zasadach określonych w przepisach o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin. Cytowany przepis stosuje się odpowiednio przy ustalaniu niezdolności do pracy spadkobierców w wypadku, gdy spadek obejmuje gospodarstwo rolne (§14 ust. 3)

Zgodnie z obowiązującą wówczas ustawą o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin z dnia 23 stycznia 1968 roku (Dz.U. z 1968 r. Nr 3, poz. 6), która obowiązywała do dnia 31 grudnia 1982 roku, a w szczególności z art. 12 ust. 1, przywołanej ustawy, w której wskazano, że inwalidą w rozumieniu ustawy jest osoba częściowo lub całkowicie niezdolna do wykonywania zatrudnienia z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia

sprawności organizmu. Z kolei w art. 12 ust. 4 wskazano, że do II grupy inwalidów zalicza się osobę, która jest niezdolna do wykonywania jakiegokolwiek zatrudnienia.

Transponując powyższe rozważania na grunt przedmiotowej sprawy Sąd uznał, iż A. G. (1) spełniła przesłankę wyszczególnioną w dyspozycji art.1059 §1 pkt 5 kc, w brzmieniu istniejącym na datę otwarcia spadku po M. L. (1), oraz przesłankę wyszczególnioną w dyspozycji art. 1059 §1 pkt 3 kc w brzmieniu obowiązującym na datę śmierci M. K..

Rozważając kwalifikacje do dziedziczenia gospodarstwa rolnego przez J. M. (2), Sąd miał na uwadze fakt, iż J. M. (2) na datę 5 grudnia 1981 roku

jak i na dzień 16 października 1982 roku zamieszkiwała w Ł. i wykonywała w pełnym wymiarze czasu pracy pracę biurową na stanowisku sekretarza administracyjnego. Jednakże nie uszło uwadze Sądu, że J. M. (2) w każdy wolny od pracy zawodowej weekend jeździła do swojej matki, a po jej śmierci do swojego brata M. K. i wówczas pomagała pracując przede wszystkim przy wykonywaniu prac domowych (pranie, sprzątanie, gotowanie) opiekowała się również bratem, a w sytuacji gdy była takowa potrzeba pomagała również przy pracach w szklarni. W tym miejscu koniecznym jest przywołanie orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia 12 maja 2004 roku wydanego w sprawie o sygnaturze akt III CK 10/03, w analogicznym stanie faktycznym i prawnym, w którym Sąd Najwyższy wskazał, że zawarte w treści art. 1059 kc, obowiązującego od dnia 6 kwietnia 1982 roku, pojęcie stałej pracy bezpośrednio przy produkcji rolnej należy rozumieć szeroko. Praca ta nie musi być ani jedynym, ani głównym źródłem utrzymania spadkobiercy. Fakt pracy poza rolnictwem spadkobiercy, odpowiadającego przesłankom przewidzianym w art. 1059 kc, nie pozbawia go prawa dziedziczenia gospodarstwa rolnego (Legalis numer 123620). Z kolei

w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 12 grudnia 2013 roku, wskazano, iż przesłanka dziedziczenia z art. 1059 § 1 pkt 3 kc w brzmieniu obowiązującym w 1981 roku uważana była za spełnioną, jeżeli spadkobierca stale, tj. od szeregu lat, w tym w chwili otwarcia spadku, gdy tylko zachodziła taka potrzeba gospodarcza, wykonywał sukcesywnie czynności

w gospodarstwie rolnym (sygnatura akt sprawy V CSK 41/13). Zaznaczyć należy, iż praca w gospodarstwie nie musiała być ani jedynym, ani głównym źródłem utrzymania spadkobiercy (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 1 lutego 2000 r., sygnatura akt sprawy III CKN 575/98). Przy tym nadmienić należy, iż za pracę w gospodarstwie rolnym uważa się czynności wykonywane przez spadkobiercę w ramach zorganizowanej całości gospodarczej jaką stanowi gospodarstwo rolne, nie muszą zatem polegać na wykonywaniu zajęć ściśle rolniczych - chodzi bowiem o czynności wykonywane w ramach podziału obowiązków

i związane z produkcją rolną np. doglądanie inwentarza, czy prowadzenie domu (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 października 2003 roku, sygnatura akt sprawy IV CK 60/02).

Zgromadzony w sprawie materiał dowodowy pozwolił na ustalenie, iż J. M. (2) po tym jak wyprowadziła się z domu rodzinnego, systematycznie, w każdy wolny od pracy zawodowej weekend, przyjeżdżała do gospodarstwa rolnego matki M. L. (3), a po jej śmierci do M. K., gdzie wykonywała prace związane

z prowadzeniem domu, okazjonalnie również związane z prowadzoną działalnością ogrodniczą, co przyznali w toku przedmiotowego postępowania tak wnioskodawcy jak

i uczestnicy. Tym samym Sąd uznał, iż J. M. (2) od szeregu lat, w tym w chwili otwarcia spadku, gdy tylko zachodziła taka potrzeba gospodarcza, wykonywała sukcesywnie czynności związane z prowadzeniem gospodarstwa rolnego, a zatem posiada kwalifikacje do jego dziedziczenia wskazane w art.1059 §1 pkt 3 kc, w brzmieniu istniejącym na datę otwarcia spadku po M. L. (1), oraz przesłankę wyszczególnioną w dyspozycji art. 1059 §1 pkt 1 kc w brzmieniu obowiązującym na datę śmierci M. K.. Podkreślenia również wymaga fakt, co zostało wyartykułowane w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 7 października 2003 roku, sygnatura akt IV CK 60/02, że wykładnia przepisów dotyczących dziedziczenia gospodarstwa rolnego, które obowiązywały do dnia 14 lutego 2001 roku nie może być restrykcyjna, z przyczyn o których mowa we wcześniejszej części uzasadnienia.

Mając na uwadze powyższe rozważania postanowiono jak w punkcie 1 postanowienia, uznając, że spadek po M. L. (2) z domu F., córce J. i K., zmarłej w dniu 5 grudnia 1981 roku w Ł., ostatnio stale zamieszkałej w Ł., na podstawie ustawy, na podstawie art. 931 §1 kc nabyły dzieci: M. K., J. K. K. W. (1) z domu K., J. M. (1) z domu K. oraz A. G. (2) z domu K. po 1/5 części spadku każde z nich, z tym, że wchodzący w skład spadku udział w gospodarstwie rolnym

nabyli: M. K., J. K., K. W. (1) z domu K., J. M. (1) z domu K. oraz A. G. (2) z domu K. po 1/5 części każde z nich. Z kolei w punkcie 2 postanowienia Sąd uznał, że spadek po M. K., synu B. i M., zmarłym w dniu 16 października 1982 roku w Ł., ostatnio stale zamieszkałym

w Ł., na podstawie ustawy, na podstawie art. 932§4 kc nabyło rodzeństwo: J. K., K. W. (1) z domu K., J. M. (1) z domu K. oraz A. G. (2) z domu K. po 1/4 części spadku każde z nich, z tym, że wchodzący w skład spadku udział w gospodarstwie rolnym nabyli: J. K., K. W. (1) z domu K., J. M. (1) z domu K. oraz A. G. (2) z domu K. po 1/4 części każde z nich.

Uzasadniając rozstrzygnięcie zawarte w punkcie 3 rzeczonego postanowienia, wskazać należy, że J. K. zmarł w dniu 2 lutego 2007 roku, wówczas nie obowiązywały już szczególne przepisy dotyczące dziedziczenia wchodzącego w skład spadku gospodarstwa rolnego. Tym samym, mając na uwadze treść złożonego zapewnienia spadkowego oraz dyspozycję art. 931 §1 kc, spadek po J. K. na podstawie ustawy nabyła żona S. K. z domu D. oraz dzieci: E. P. (2) z domu K. i T. K. po 1/3 części spadku każdy z nich.

Zgodnie z art. 108 kpc w zw. z art. 13§2 kpc w każdym orzeczeniu kończącym postępowanie sądowe sąd ma obowiązek orzec o tym, kto ponosi koszty postępowania. Na koszty postępowania podlegające rozliczeniu w orzeczeniu kończącym postępowanie składają się w szczególności: opłaty sądowe, opłaty kancelaryjne, wydatki (np. na wynagrodzenie biegłych sądowych).

Zasady ponoszenia kosztów postępowania w procesie różnią się od zasad ponoszenia kosztów postępowania w postępowaniu nieprocesowym. W postępowaniu nieprocesowym, co do zasady, każdy uczestnik ponosi koszty postępowania związane ze swym udziałem w sprawie (art. 520 § 1 kpc). Wyjątek od tej zasady stanowi jedynie sytuacja, w której uczestnicy są w różnym stopniu zainteresowani w wyniku postępowania lub interesy ich są sprzeczne, sąd może wówczas stosunkowo rozdzielić obowiązek zwrotu kosztów lub włożyć go na jednego z uczestników w całości; to samo dotyczy zwrotu kosztów postępowania wyłożonych przez uczestników (art. 520 § 2 kpc). Jeżeli zaś interesy uczestników są sprzeczne, sąd może włożyć na uczestnika, którego wnioski zostały oddalone lub odrzucone, obowiązek zwrotu kosztów postępowania poniesionych przez innego uczestnika, przy czym regułę tę stosuje się odpowiednio, jeżeli uczestnik postępował niesumiennie lub oczywiście niewłaściwie (art. 520 § 3 kpc).

W realiach rozstrzyganej sprawy interesy uczestników postępowania nie były sprzeczne. Uczestnicy postępowania co do zasady przyłączyli się do wniosku. Tym samym nie zaszyły żadne okoliczności skutkujące odstępstwem od ogólnej i naczelnej zasady wyartykułowanej w art. 520§1 kpc.

Mając na uwadze powyższe orzeczono jak sentencji.